

Ο ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΑ 1955-1959 ΚΑΙ Η ΑΚΤΗ ΤΗΣ ΧΛΩΡΑΚΑΣ

Η ακτή της Χλώρακας στην Πάφο είναι σήμερα μια πολυσύχναστη τουριστική περιοχή. Στην περίοδο όμως του κυπριακού απελευθερωτικού αγώνα 1955-1959 ήταν μια απόμακρη ερημική ακτή, γι' αυτό και επιλέγηκε ως ο τόπος για τη μυστική άφιξη από την Ελλάδα του Αρχηγού του Αγώνα Γεωργίου Γρίβα Διγενή και για την παραλαβή των πρώτων φορτίων οπλισμού.

Για τα πολύ σημαντικά γεγονότα που εκτυλίχθηκαν εδώ, κατά την προετοιμασία του Αγώνα της ΕΟΚΑ το 1954 και αρχές του 1955, η ακτή της Χλώρακας και ιδιαίτερα οι τοποθεσίες "Αλυκή", "Ροδαφίνια" και "Βρέξη", αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς μνημειακούς χώρους του απελευθερωτικού αγώνα 1955-1959. Στο χώρο αυτό πρωτάναψε η φλόγα της ελευθερίας και από το χώρο αυτό σκορπίστηκε το μήνυμα σε ολόκληρη την Κύπρο για την αποτίναξη του αγγλικού αποικιακού ζυγού.

ΤΟ ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Διακόσια περίπου μέτρα από τη θάλασσα, στην τοποθεσία "Αλυκή", εκεί όπου αποβιβάστηκε στις 10 Νοεμβρίου 1954 ο Αρχηγός Διγενής, η Ζήνα Κάνθερ ανήγειρε, με δικές της δαπάνες, προς τιμήν του στρατιωτικού αρχηγού του Αγώνα, το παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου.

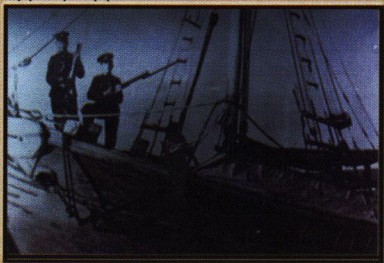

Το παρεκκλήσι, που εικονογραφήθηκε αργότερα από τους Γεώργιο και Αλέξανδρο Κωνσταντινίδη με τη φροντίδα της Μητρόπολης Πάφου και τις δωρεές χριστιανών, αποτελεί σήμερα αναπόσπαστο τμήμα του όλου μνημειακού χώρου στην ακτή της Χλώρακας. Διαιωνίζει, μαζί με τα άλλα μνημειακά έργα, την ιστορική μνήμη και τονίζει τη θρησκευτική πίστη, που ενέπνεε τους αγωνιστές του 1955 και συμπορευόταν αχώριστη με την αγάπη προς την ελευθερία της πατρίδας.

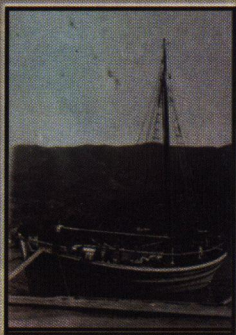
ΤΟ ΠΛΟΙΑΡΙΟ ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Μετά τη μυστική άφιξη στην Κύπρο του Αρχηγού του Αγώνα Διγενή, η Μυστική Επιτροπή Αγώνα των Αθηνών μίσθωσε το μικρό πετρελαιοκίνητο καΐκι "Άγιος Γεώργιος" με καπετάνιο τον Ευάγγελο Λουκά Κουταλιανό, που είχε έρθει και προηγουμένως μυστικά στην Κύπρο ως κυβερνήτης του πλοίου "Σειρήν", για να μεταφέρει φορτίο όπλων και πυρομαχικών. Στο καΐκι, εκτός από τον καπετάνιο, επέβαιναν ο πλοιοκτήτης Ανάργυρος Μέλλος και οι ναύτες Μιχάλης Χριστοδουλάκης και Μιχάλης Αλιφραγκής.

Το καΐκι ξεκίνησε από το Πέραμα, κοντά στον Πειραιά, για τη Ρόδο στις 13 Ιανουαρίου. Από τη Ρόδο αναχώρησε για την Κύπρο στις 23 Ιανουαρίου, αφού παρέλαβε και τον Αργύρη Καραδήμα. Οι Άγγλοι γνώριζαν από την αρχή όλες τις κινήσεις του καΐκιού, γι' αυτό και με το πείροπολικό σκάφος "Τσάριτυ" κατόπτευαν την ακτή από τη θάλασσα, ενώ αστυνομικές δυνάμεις παρακολουθούσαν από την ξηρά.

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και ο Αρχηγός Διγενής πληροφορήθηκαν εγκαίρως για την προδοσία, παρά τις προσπάθειες όμως που κατέβαλαν δεν μπόρεσαν να ανακόψουν τον ερχομό του καΐκιού, που έφθασε το βράδυ της 25ης Ιανουαρίου στην τοποθεσία "Ροδαφίνια", 1500 μέτρα νοτιότερα από την τοποθεσία "Άλυκή". Εκεί το περίμενε ομάδα εφτά αγωνιστών από τη Χλώρακα, για να παραλάβουν το φορτίο του καΐκιού.

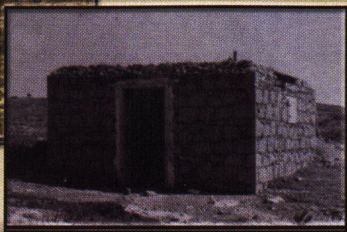
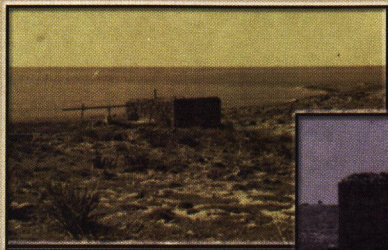
Την ομάδα των αγωνιστών αποτελούσαν ο ομαδάρχης Κώστας Λεωνίδα και οι Χριστάκης Εύζωνας, Κυριάκος Μαυρονικόλας, Νικόλας Μαυρονικόλας, Μιχαλάκης Παπαντωνίου, Νικόλας Πενταράς και Χριστόδουλος Πενταράς. Με την ομάδα παραλαβής ήταν και ο εκ των μελών της Μυστικής Ομάδας Αθηνών Σωκράτης Λοιζίδης, που περίμενε για να επιβιβαστεί στο καΐκι και να επιστρέψει στην Ελλάδα.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΣΥΛΛΗΦΘΕΝΤΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΘΕΝΤΕΣ

Το καΐκι είχε επισημανθεί από τους Άγγλους και αστυνομική δύναμη έσπευσε στην περιοχή "Ροδαφίνια".

Μια βάρκα από το καΐκι μετέφερε στην ακτή, σε τρεις διαδρομές, στρατιωτικό υλικό, το οποίο μέλη της ομάδας τοποθέτησαν σε μικρό υπόστεγο μηχανής άντλησης νερού, εκατόν περίπου μέτρα από την ακτή.

Σε κάποια απόσταση από την ακτή η αστυνομική δύναμη συνέλαβε το Μιχαλάκη Παπαντωνίου και τον Κυριάκο Μαυρονικόλα, τους οποίους ο ομαδάρχης είχε στείλει να φέρουν προμήθειες για το καΐκι. Προχωρώντας προς την ακτή η αστυνομική δύναμη συνέλαβε ακόμη τέσσερα μέλη της ομάδας, που είχαν μεταφέρει στο μικρό υπόστεγο της μηχανής τα πρώτα κιβώτια με δυναμίτιδα και στη συνέχεια συνέλαβε και τους υπόλοιπους στον τόπο της εκφόρτωσης.

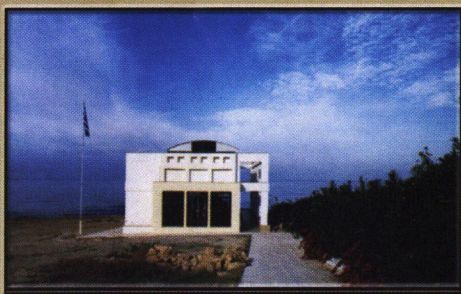
Ο επί κεφαλής της αστυνομικής δύναμης ειδοποίησε με φωτοβολίδες το πολεμικό. Το πλοίο πλησίασε και έριξε προειδοποιητικές βολές εναντίον του καϊκιού Άγιος Γεώργιος. Αυτό προσπάθησε να διαφύγει αλλά αναγκάστηκε να παραδοθεί, αφού προηγουμένως το πλήρωμά του πέταξε στη θάλασσα το φορτίο των πυρομαχικών που είχε απομείνει.

Τα πέντε μέλη του πληρώματος του πλοίου και οι έξι από τους οκτώ Κυπρίους που συνελήφθησαν στην ακτή καταδικάστηκαν στις 6 Μαΐου 1955 από αγγλικό κακούργιοδικείο στην Πάφο σε διάφορες ποινές φυλάκισης, από ένα έως δώδεκα χρόνια, και μεταφέρθηκαν στις Κεντρικές Φυλακές Λευκωσίας. Λίγο αργότερα ο Σωκράτης Λοιζίδης μεταφέρθηκε σε φυλακές στην Αγγλία.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΠΛΟΙΑΡΙΟΥ “ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ”

Μετά τη σύλληψή του το καΐκι “Άγιος Γεώργιος” οδηγήθηκε στο λιμανάκι της Κάτω Πάφου. Αργότερα οι Άγγλοι το πούλησαν σε δημόσιο πλειστηριασμό.

Ο τότε δήμαρχος Πάφου Ιάκωβος Ιακωβίδης, ενεργώντας κατόπιν εντολής του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, το αγόρασε, για να χρησιμοποιηθεί ως μουσειακό έκθεμα ενός μουσείου για τον απελευθερωτικό αγώνα της Κύπρου. Με πρωτοβουλία του Παπακώστα Λεωνίδα και έξοδα της Ζήνας Κάνθηρ το καΐκι μεταφέρθηκε στην ακτή “Αλυκή” της Χλώρακας τον Οκτώβριο του 1961 και τοποθετήθηκε σε κτίριο που κατασκευάστηκε ειδικά γι’ αυτό το σκοπό και το οποίο οικοδομήθηκε το 1968 από το Υπουργείο Παιδείας. Το 1994 ανακαινίστηκε με δαπάνες της Ιεράς Μητρόπολης Πάφου και του Συμβουλίου Ιστορικής Μνήμης Αγώνα ΕΟΚΑ 1955-1959 και το έτος 2000 προστέθηκε νέα πτέρυγα.

Η ΑΚΤΗ ΧΛΩΡΑΚΑΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ ΤΟΥ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Η ακτή Χλώρακας μας μεταφέρει πολύ πριν την έναρξη του κυπριακού απελευθερωτικού αγώνα, την 1η Απριλίου 1955. Μας μεταφέρει στις μέρες που άρχισε να διαμορφώνεται στη σκέψη ορισμένων Κυπρίων και Ελλαδιτών οραματιστών η ιδέα για την αντικατάσταση της “πολιτικής της αναμονής”, που ακολουθούσε μέχρι τότε ο κυπριακός λαός, από την “πολιτική του δυναμικού αγώνα”. Τούτο επέβαλλε η πεισματική άρνηση της αγγλικής αποικιακής πολιτικής να αποδεχτεί και στην περίπτωση της Κύπρου την εφαρμογή του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης των λαών.

Η αγγλική αποικιακή πολιτική δεν άφηνε άλλη εκλογή στον κυπριακό λαό εκτός από τον ένοπλο αγώνα. Για το σκοπό αυτό ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ' και ο Κύπριος συνταγματάρχης Γεώργιος Γρίβας, μαζί με άλλα πρόσωπα από την Κύπρο και την Ελλάδα, ίδρυσαν στην Αθήνα μια Μυστική Επιτροπή Αγώνα για την απελευθέρωση της Κύπρου και την Ένωσή της με την Ελλάδα. Τα μέλη της Επιτροπής ορκίστηκαν στην Αθήνα στις 7 Μαρτίου 1953. Πριν ακόμη ορκιστούν, τα μέλη της Μυστικής Επιτροπής όρισαν ως πολιτικό αρχηγό του αγώνα τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και ως στρατιωτικό αρχηγό το Γεώργιο Γρίβα.

Αμέσως μετά τον όρκο της Μυστικής Επιτροπής άρχισαν οι διαδικασίες για την προπαρασκευή του αγώνα. Στην Αθήνα άρχισε η συγκέντρωση στρατιωτικού υλικού, ενώ από την άνοιξη του 1953 οργανώθηκε στη Χλώρακα η πρώτη ολιγομελής ομάδα αγωνιστών.

Μέλη της ομάδας αυτής (Κώστας Λεωνίδα, Ανδρέας Αζίνας, Νικόλας Αζίνας και Χαράλαμπος Αζίνας) παρέλαβαν στις 5 Μαρτίου 1954, στην τοποθεσία “Βρέξη” στην ακτή της Χλώρακας, το πρώτο φορτίο όπλων, που έφθασε με το πλοιάριο “Σειρήν” και πλοίαρχο τον Ευάγγελο Λουκά Κουταλιανό.

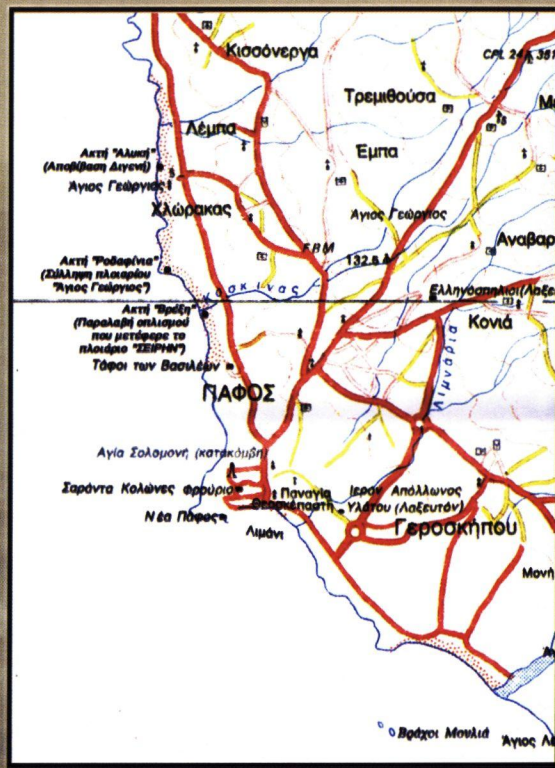
Στην τοποθεσία “Αλυκή”, οι αγωνιστές Κώστας Λεωνίδα, Νικόλας Μαυρονικόλα και Μιχαλάκης Παπαντωνίου παρέλαβαν (ύστερα από ένα περιπετειώδες ταξίδι που άρχισε από τις 26 Οκτωβρίου στον Πειραιά) τον Αρχηγό του Αγώνα Γεώργιο Γρίβα Διγενή, που έφθασε κρυφά με το ίδιο πλοιάριο στις 10 Νοεμβρίου 1954 και τον οδήγησαν στο σπίτι του Νικόλα Αζίνα στη Χλώρακα. Το Διγενή συνόδευαν ο Σωκράτης Λοιζίδης και ο Νότης Πετροπουλέας. Το πλοιάριο κυβερνούσε ο Ελλαδίτης Θεόφιλος Ξανθόπουλος.

Ο Διγενής πατούσε πια τα χώματα της Κύπρου. Ο πυρσός της ελευθερίας που πρωτάναψε στην Αθήνα έφθασε στην ακτή της Χλώρακας. Οι προετοιμασίες για τον αγώνα πή-

ραν τώρα ταχύτερο ρυθμό. Με οδηγίες του Διγενή οργανώθηκαν στη Λευκωσία και σε άλλα μέρη νέες ομάδες αγωνιστών και τα αποθηκευμένα στη Χλώρακα όπλα διανεμήθηκαν σ' ολόκληρη την Κύπρο.

Νέο φορτίο όπλων έφθασε από την Ελλάδα στις 25 Ιανουαρίου 1955 με το καϊκι “Άγιος Γεώργιος” στην ακτή της Χλώρακας “Ροδαφίνια”. Το καϊκι όμως δεν το περίμεναν μόνο τα μέλη της ομάδας αγωνιστών της Χλώρακας. Στο σκοτάδι της νύχτας παραμόνευαν το αγγλικό πολεμικό πλοίο “Κόμης” στη θάλασσα και αστυνομικοί στην ξηρά. Τόσο οι αγωνιστές, που για πολλές νύχτες το ανέμεναν, για να παραλάβουν το φορτίο του, όσο και το πλοίο με το πλήρωμά του συνελήφθησαν από τους Άγγλους.

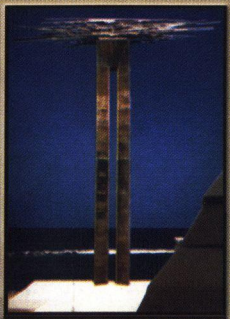
Αυτά τα γεγονότα μας θυμίζει η ακτή της Χλώρακας. Γεγονότα που αποτέλεσαν την πρωταρχή και θεμελίωσαν τον αγώνα της ΕΟΚΑ.

ΜΝΗΜΕΙΟ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ

Το Συμβούλιο Ιστορικής Μνήμης Αγώνα ΕΟΚΑ 1955-1959 και οι Σύνδεσμοι Αγωνιστών ΕΟΚΑ 1955-1959, εκτελώντας παλιά τους απόφαση, ανήγειραν στο χώρο της αποβίβασης του Διγενή "Μνημείο Μνήμης και Τιμής". Το Μνημείο, το οποίο επιλέγηκε κατόπιν διαγωνισμού, σχεδίασαν και φιλοτέχνησαν ο καλλιτέχνης Νίκος Κουρούσιης και η αρχιτέκτονας Μαργαρίτα Δανού.

Η τοπογραφία του φυσικού περιβάλλοντος, σύμφωνα με τους κατασκευαστές του μνημείου, οδήγησε στο σχεδιασμό του Χώρου - Μνημείου ως αυτόνομου γλυπτικού αντικειμένου. Ο χώρος γύρω από το γλυπτό διαμορφώνεται σαν μια μικρή πλατεία, όπου συγκεντρώνεται το κοινό κατά τη διάρκεια της κατάθεσης στεφάνου.

Στο κέντρο της πλατείας μια μνημειακή κατασκευή από μπρούντζο σηματοδοτεί το χώρο αποβίβασης του Αρχηγού Διγενή στην ακτή της Χλώρακας, για να αναλάβει την οργάνωση και διεύθυνση του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ.

Η κατασκευή είναι ένα τεράστιο παράθυρο, ένα πρότυπο, που καταγράφει τον ορίζοντα.

Ανάγει τη μνήμη σε παλαιότερες παραδοσιακές μορφές σηματοδότησης γεγονότων, όπως το καμπαναριό της εκκλησίας. Προσκαλεί, πληροφορεί, ανακοινώνει. Στο άνω μέρος της κατασκευής ένα μπρούντζινο γλυπτό φέρει το σχήμα πλοιαρίου. Η μετάπλασή του σε κίνηση πετάγματος εισηγείται την κίνηση στο νερό ή στον αέρα.

Πάνω σε σημείο της λιθοδομής, παραπλεύρως των σκαλοπατιών που οδηγούν στο μνημείο, είναι τοποθετημένες ανάγλυφες παραστάσεις σε λευκό μάρμαρο. Οι παραστάσεις απεικονίζουν την άφιξη του Διγενή στην ακτή της Χλώρακας, τη μεταφορά του οπλισμού και τη σύλληψη του πλοιαρίου. Τις παραστάσεις σχεδίασε και κατασκεύασε ο Ελλαδίτης γλύπτης Βαγγέλης Μουστάκας.

